

erogati, resultat absurdum, cum evidenti Camera lafios-
tates pro tempore perceptis, & consumptis, coacta fuerit Camera in dicto casu contrahere debitum perpetuum, & fructiferum, cum erectione tot locorum Montium, & sic alienare proprietatem pro fructibus, quod omni jure, omnique ratione damnatum est.

E converto, resipicentia Officium, illa pecunia, quam ipsi solerunt, dici non posuit, nec debet, verò vero rati-
nem terminos, rei venditae pretium, quoniam istud dicitur, quando sequitur substantia rei, cujus loco subrogatus est pro eius interfecto valore, quod non concessionibus vita-
licitis dicimur potest, quoniam per eas non alienatur sub-
stantia, & proprietas, minime pretium retinet suam na-
turam, ut refutandum sit, quando res vendita evincatur, Idquod licet ex quadam uero loquendi adhibetur ter-
minus emptionis, & venditionis, verò tamen in ipsa re non verificatur, sed postus verificatur in concessione, seu
venditione commoditatis, vel facultatis fruendi, & peri-
cipienda fructu, ad vitam tanquam per anticipatum fru-
ctuum venditionem sub incerta aera, ut plures dictum est;

Unde propter potius illa diligens est contractus incommo-
nitus do, ut facias, ut in Empirion, & Venditionis se-
de, & alibi, agendo de his concessionibus ad vitam, ad-
vertitur. R Exindeque manet quod sicuti respectu Princi-
pis concedentes, enique Camera, illa pecunia, que sub-
nomine pretii una vice recipitur, habet speciem fructuum,
ita e converto in emporie, vel concessionario illi fructus,
qui singulis annis, vel temporibus percipiuntur, habent
speciem fortis, que ita minuat, & in dies cum aliquo
augmento, quando casus longe vita concurrit, recuperatur,
dum illa pecunia, que soluta est, non retinet amplius
naturalis fortis, ut insinuatum est supra Cap. 12. occi-
fatione agendi de fructibus perceptis ex hujusmodi juribus
vitalitatis per vitrum, vel per hæredem, sive per fideicom-
missarium, & similes; Et per consequens illa Officium,
qui per multos annos Officium possedit, ejusque emolu-
menta percipit, innotabili parte suum pretium recuperavit,
idquod iustum non est, quod illud integrum consequi
debeat, sed solum ei debet illa quantitas, pro qua veri-
similiter estimari potest futurum incertum tempus eius vi-
tae, & que estimatione regulanda non est iuxta quandam
computationem generalē factam à lege ad alios effectus,
ut male aliqui legulegi pragmatice opinantur, sed iuxta
communem estimationem pro statu, & qualitate cuiuslibet
personæ. S

Proris enim vanum est dicere, ut eamdem estimationem
habere debeat illud jus vitalitatis, quo habuit de tempore
concessionis facta juveni valido, & habeat post decem, &
viginianos, & quando concessionarius constitutus est in
graviori aetate, vel in deteriori statu valitudinis, ut poto-
ria, & quotidiana praxis docet in censibus vitalitatis, & in
extinctionibus, vel censibus commoditatis pensionum
ecclesiasticarum, aliisque venditionibus ad vitam, & sic
manifestus videtur error omnes parviterit tractare, idem-
que pretium ab initio solutum restituere, cum potius in si-
gulis possessoriis haberi debeat ratio atatis, & valitudinis,
ac longioris, vel respectivæ brevioris temporis, quo quili-
bet possessor hoc iure vitalitatis potitus est.

Atque ad effectum faciendi hanc estimationem, seu re-
gulationem, notabilis quoque dignociti videtur differentia
inter tertium, & quartum casum, nempe inter Officiale
immediatos, qui directe, & immediata obtinuerunt Offi-
cia à Camera ad eorum vitam, & illos, qui mediatae obtinuerunt, mediatis scilicet resignationibus plures repetitis
per longissimum tempus, etiam quodque centenarium,
& ultra, quoniam prorsus aperum, & irrationabile vide-
tur, quod illi, qui vendidit rem ad vitam unius personæ,
& pro pretio unius vita eventualiter proportionato, de-
beat pati privationem ejusdem rei per adeo longum tem-
pus, quod abhorreat duplum, & triplicum, ac etiam quadri-
duplum pecuniae habite, & quod deinde istam integrum
restituere debeat. Ubi enim agitur de prima, vel unica re-
signatione, intrare potest consideratio, quod mutatio de
una persona in alteram, sive de una vita in alteram, non fit
ad eo prejudicialis ob incertitudinem, an prius unus, quam
alter sit defectus, & nihilominus etiam isto casu, quan-
do transmutatio fit de seniori in juniori, vel de minus va-
lido in magis validum, adhuc fabulosum est dicere, ut actus
non sit graviter prejudicialis, ut etiam superioris insinua-
tum est, sed quando res ita in longum protrahitur, cum re-
lationis, & multiplicatis resignationibus, ac mutationibus,

adedū natura lita primi concessionarii, ac etiam pri-
mi resignatarii durare non potuerit, tunc ulteriores admis-
siones resignationum, sine dubio, redolent implicatas do-
nationes, & meras gratias sine pretio, vel sine recompensa,
atque ad hoc attente reflectendum venit, quoniam videtur
clara veritas, quae manus palpat. Si quidem ex novem
Officib[us] foventibus causam onerosam, etiam respectu
Camera, quoqua ab ipsa cum solutione pretii, mediata, vel
immediate Officia haberunt, compertum est, quod unum
Officium concessum fuit de anno 1565. Unde per spatium
annorum 13. per plures manus transiit; Alterum de anno
1582. & sic per annos 9. Alterum de anno 1623. & sic per
annos 9. Duo de anno 1627. & sic per annos 5. Alterum de anno
1643. & sic per annos 36. Alterum de anno 1650.
& sic per annos 29. Alterum vero de anno 1662. & sic per
annos 5. & alterum de anno 1674. & sic per alios quinque;
Idquod excepto ultimo, iuxta, an dici valeat, quod
Camera habeat in manibus, & an remaneat de alieno lo-
cuptelata, sed quod imò potius cum restitutione facta re-
maneat notabiliter damnificata.

Præterea catenus hujusmodi Officia vacabili habere di-
cuatur suum pretium, quod perseverat in patrimonio libe-
ro, & allodial regularum ab illo valore, quem ei pre-
cepit, regulari solitus à quantitate emolumen-
torum, & à qualitate temporum, quatenus inest lib-
era facultas illa resignandi, flante plures insinuato styl-
lo, quod resignationum admissio denegari non solet, nec
potest, quando non accedat justa causa gravis atatis, vel
inframa valetudinis, unde propter eam, si Officium possit
sit infirmus, vel in gravi aetate constitutus adeo sit de-
stitutus facultate resignandi, & spe recuperandi suum pre-
tium, utique quo ad eum, prorsus vanum est dicere, quod
officium habeat estimationem pro communis, & cur-
renti valore, dum solam estimationem id, quod importare pos-
test illa eventualis, & incerta fructu, quae sperari potest
donec ejus vita duret, ut claret ad senum. Iste autem
casus quando sequuta sit totus generis, vel Collegii sup-
pressio, juxta ipsius insinuationem suppressionem Collegii
Secretiariorum, verificatur universaliter in omnibus Offi-
ciorum possessoriis, quoniam excludens generis, veri-
ficari amplius non potest, causa resignationis particularis,
qua mediante possessor Officii reintegrari valeat de in-
tegro pretio, etiam cum aliquo augmentatione, & huc, idquod
ejus interfici estimari debet solu[m] habita ratione il-
lius incertæ spes, quæ superest fruendi emolumensis,
donec ipsa vivit, absque spe, vel potentia vendendi, quo
casu pretium, neque ad dimidium, neque ad tertium,
vel respectivæ quartam imò minorem partem currentis va-
loris ascendi, ut docet frequens, & quotidiana praxis in
locis Montium viciinalibus, cum vinculo fideicommissi,
unde propter emptor acquirit T. folium communitatem
ad vitam venditoris, absque ipse illam mutandam, ac faci-
endi illas translationes de persona ad personam, quæ
sunt in Officiis; Itaque videtur in puncto juris veri,
ac germani hujus materiae termini.

Hunc liquet quod illæ generalitates, cum quibus in con-
silio casu suppressionis locorum Montium vacabili pro-
cedit modernus Curia, doctus quidem, & probata
Canonistæ V. ad rem facere non videntur. Nil obstante
motivo, quod adversus hanc cessationem facultatis resi-
gnandi fieri posset in isto casu particulari, propter privile-
gium expressæ concessionis patr Innocentius VIII. Collegio
Secretiariorum, ut resignations fieri possent tempor, &
quondamcum, etiam in articulo mortis; Tum quia, id
intelligendum est in singulis possessoriis Officiorum, illis,
atque Collegio adhuc in rerum natura extinxit, non au-
tem postquam extinctio Collegio, illa non sunt amplius in
ternum natura, ne alias detur in eadem lege repugnantia, vel
contradiccio non admittenda, dum idem Pontifex præsum-
puit casum suppressionis; Tum etiam quoniam eadem
lex non potest dividiri, atque in parte acceptari, & in parte
reprobari, idquod adverberat intrare dilemma inevitabile,
quod aut Officiale volebant illa uti, & cum eius dis-
positione procedere, & tunc non poterant aliud prætendere
ne nisi stipulatum summam ducatorum 2400. dum supra
in Cap. 15. ostentum est, quod Pius V. hanc legem non innova-
vavit. Aut vero, secundu[m] dicta lege, procedendum est cum
terminis generalibus juris communis, & tunc istis attentis
præmissa procedunt, ex quibus de facili poterit quilibet
formatum illud judicium, quod ego esforiero nolo, vel
explicare, an bene, vel malè iura Camera ad-
ministrata fuerint in illa majori suppressione locorum Mon-
tium

tum vacabili, de qua enunciatus modernus Canonista
Regina; Præterim vero de effectibus, qui existit Officis
refulant circa reservaciones, & affectiones Apostolicas
beneficiorum, quæ ipsi obtinent, frequentissime agi con-
tingit in Beneficiorum fede, ubi etiam de illa affectione,
que ratione femel contractæ reservacionis remaneat etiam
post dimissio Officia in illis beneficis, quæ dum ipsa Officia
obtinebant, possessa fuerunt; Proinde etiam in fede Pen-
sionem agi contingit de illo privilegio, quod aliquibus Offi-
cios, sive eorum possessoriis concepsum est rectificandi
pensiones ecclesiasticas uique ad certam summan pro quo-
libet Officio, quanvis essent uxorati, etiam bigami, &
non incedent in habitu, & tonsura, ut præterim sunt ille
militis, Cavalierati, qui Lauretani dicuntur, cum si-
milibus, de quibus, ut premisum est, quilibet certificari
potest in singulorum Officiorum, vel Collegiorum erec-
tionibus, quæ omnes vel pro maiori parte registratae haben-
tur in Bullario novo, seu veteri.

Inter alias autem prærogativas, que remanent, etiam post
dimissio Officium, tanquam effectus consummatus, di-
gnoscitur in illis Officis, que annexam habent Praelaturam,
ut ista per Officii dimissionem, vel amissionem non ceset,
nec amittatur, solumque circa uicum coloris violacei in
aliquibus requiri solet, ut Officium per aliquod tempus re-
tentum sit, puta per quinquenium, unde propter ea frequens
praxis docet, ut illi, qui tanquam milites levis armature,
animi dotibus, ac merito personali non multum bene provi-
si, in coloris habitus rotam vim constitueunt, illumque adeo
inordinatè ambiant, current hujusmodi Officie emere,
sed ne periculo vacationis subiacent, elatio statuto tem-
pore, solliciti sunt illa resignare ad effectum, se reinteg-
randi de pretio, & quandoque cum aliquo augmento,
dum dictam vanam prærogativam coloris ita retinent,
indeque sequitur, quod nimium rare esse solent hujusmodi
Officiorum vacationes, quodque ita Camera pro pre-
tio, quod recipit intuviu concessionis vitalitatis, graves
solvit fructus pro concessione potius perpetua. Atque
ex isto effectu retentionis, vel continuationis Praelatu-
ra, non obstante dimissione Officii, comprobatur quo-
que id, quod dictum est supra Cap. 4. & alibi, quod
cliciter venalitas non consistit in dignitate Praelatura, vel
in administratione justitia, quæ illi annexa est, sed
consistit in accidentalis commode illorum emolumen-
tum, quæ ita possunt adesse, & abesse citra subjecti cor-
ruptionem.

S U M M A R I U M .

- 1 D E privilegiis, & oneribus remissivis, & quod in du-
bio attendi debet observantia.
- 2 De reservationibus, & affectionibus Apostolicis benefi-
ciorum, ratione Officiorum,
- 3 De privilegiis aliquorum Officiorum circa pensiones.
- 4 De alio privilegio circa retentionem Praelatura.
- 5 De privilegio Camerale circa franchitias, etiam post
dimissio Officium.
- 6 De errore procedendi cum generalitatibus, quia pro-
cedunt cum distinctione casuum.
- 7 De illis, qui deforant esse Officiale per promotionem.
- 8 De illis, qui dimiserunt Officium cum restituione pretii.
- 9 De illis, qui provisoriatur, & tanquam Substituti se-
derunt in Camera.
- 10 De Cameralibus ad nutum anovibilibus, & quorum
Officium non est veniale.
- 11 De oneribus, ad quæ Officiale, dimissio Officio teneatur.
- 12 Onera, quando officiant Officia, etiam post vacatio-
nem.
- 13 De differentia inter offensionem super obligatione feudorum,
& reservationem decreti super Officis.
- 14 Quando Officium remaneat effectum ex alio Officiale,
etiam post cessatum ejus.

C A P . XVIII.

N Imium prolixa digressio esset reaſumere commoda,
privilegia, & prærogativa eorum, qui hac Officia
venalia obtinent, & e converso eorum incommoda, & one-
ra, ob magnam eorum pluritatem, ac diversitatem, dum
aliqua Officia majoribus gaudent privilegiis, commodiis, &
præminentibus, quibus alia carent, & e converso aliqua sub-
jacent oneribus, incommodiis, & servitias à quibus alia
sunt exempta, idquod ad singulorum Officiorum, illis,
atque tres constituebant casus, melius autem quatuor con-
stitui debent in quibus sequitur Officium vacatio. Primo
nemp̄ per promotionem ad Cardinatum, istoquin casu,
ita, nimirumque rationabilis confuteto, ut retinante
Caro. de Luca de Offic. Venal. Et.

istam, aliasque prærogativas, tum ob transitum ad maiorem dignitatem, ac rationem majoris benemerentia, & pro qua maiores pati oportet sumpus, tum etiam ob depauperationem notabilem, quam ista promoti patiuntur circa eorum voluntatem, saltem declaratum, & apparentem, dum promotiones sunt motu proprio, non ad petitionem, vel supplicationem (quamvis hodie in Cardinalibus ista peculiari prærogativa in eis, qui fuerint Camerale vel nulla, vel fatis modica sit, cum omnes Cardinales potiuntur franchitis pro mercibus, & bonis, que ab extra introducuntur) Prærogativa enim nimium confidabilius, quia discretive potiebantur Cardinales. Camerale habendi franchitas, etiam pro mercibus, & bonis, nam ingebellatis, & existentes in fundachis, & tabernis, aliisque repositis in Civitate, aboleta est, rationabiliter quidem ex motibus, & rationibus in Theatro infinitus. C.

8 Alter casus est illorum, qui voluntarii hujusmodi officia cum Papa beneplacito dimiserunt, pretio accepto a noviter provisio Clericatu, quia nempe statim mutare voluerint, vel acceptando aliquam Ecclesiam actualis administrationis, aut titularem, ut nostra seate practicatum vidimus in plerique, & praefertim in Cardinale Bonifacio, Camere Decano, qui vendito Clericatu, contentus Archiepiscopate titulari se recipit in patriam, cuius postmodum Episcopus fuit, cum Cardinalita dignitate, sine Officii amisione, obtenta, & fuerunt Clericus Cameræ Toregianus, qui vendito Officio obiit Archiepiscopus Ravennatenus, & Clericus Cameræ Trottus, adhuc vivens, Episcopus Papensis cum similibus; Vel qui non solum Clericatu, sed etiam Praelaturam ipsam, & vietam ecclesiasticam eis dimisit vixum est, transfundo ad statum secularium, ac etiam ducento uxorem, ut pariter nostra seate praxis docuit in plerique Cameræ Clericis, & praefertim in Clerico Manzoli, qui vendito Clericatu, & Uxori dulta, miserabiliter postea obiit, & quo habentur disputationes super imputatione pretii in legitimatum, D. ut superior in cap. 12. infinitum est, ac etiam fuerunt Clericus Cameræ Arribetus, qui uxore ducta mortem violentiam quoque per manus eius rusticorum, vel colonorum miserabiliter pafus est, ac etiam Clericus Cameræ Caesarinus, qui ex necessitate quadam potius, quam voluntate, Clericatum vendidit, & Praelaturam dimisit, ut succederet in Ducatu, & pingui hujus Domus primogenitura, de cuius successione, quando ejus, adhuc viventi, abesse prole mors contingat, preventive inter festinas habetur alibi actum. E. In isto autem cafo dictus sicut continuationis franchitatem parum probabili, maleque fundata videtur; dum dimissio est voluntaria, & cum omnimo da recuperatione pretii, unde proprieatè causa reducitur ad non caufam, nullaque suppetit ratio probabilis, quæ istam fideat continuationem, sed potius in contrarium urgent, tum etiam fortius ob fraudes, quæ ita de facili fieri possent, advertitur in superiori infinitu loco, F. In quo de ista prærogativa particulariter agitur, quod scilicet primogenitus aliquis dictissimus Domus, puta Burghenæ, vel Columnensis, & similis, cuius nimium intercessit istud habere privilegium, quod magnum importaret redditum ob amplitudinem patrimonii, & bonorum, quamvis de finitus effet ob speratam successionem in primogenitura, statu seculari, & conjugali, posset nihilominus vivente patre emere Clericatum Cameræ, verisimiliter sibi non negandum, ut ita facto causa successione, se reintegrando de pretio soluto, ab illo ubi impensa, ullaque jactura, magnum redditum sibi comparare posset, quod utique manifestum videtur absurdum, ideoque illa verba quoad eos, qui fereunt in Cameræ, intelligenda videntur cum terminis habilibus, & respectu illorum qui digni sunt, ut istam continent prærogativam, secus autem in isto cafo, in quo primo cafo verba praedicta, quæ dici non possint omnino, revera nulla ratio suppetit, atque ita sufficit vereficari in otiosa, & superflua.

9 Tertius est cafo illorum Cardinalium, qui aliquando fereunt in Camera provisionaliter, tanquam suscepit in locum Camerarum absentes aliqua longa absentia, & qui cum Papa beneplacito, quandoque unum, & quandoque alterum sibi benevolum Cardinalem deputare solet in Procamerarium, istoquo cafo probabilis videtur quoque male fundatam esse confunditatem, cui abusus potius nomen conveniat, circa continuationem hujus prærogativæ, etiam post dictum minus cessatum, quoniam ita est repositum in libto, & facultate Camerariorum facere id, quod facere non solet Papa, faciendo exemptos multos Cardinales cum

sed fidem publicam ipsius Principi, ipsiusque Officii sequi fint, ut (exempli gratia) contingit in erectione alicuius Montis super uno, vel pluribus. Officiis juxta causas in enunciata Regalium lede disputatos, quoniam tunc Camera, ipsumque officium facere dicuntur personam fidejussionis, vel correi obligati pro officiali, qui ad instar principalis debitoris fidejussionem relevare tenetur, ideoque meritio Camerale coniueverunt cogere Officiales, vel eorum hæredes, etiam post dimissum, seu vacatum Officium, ad extinditionem, & dissolutionem debiti in eorum privatis causam contracti. H

10 In hoc enim differunt illa debita, quæ per officiale contrahantur jure, & nomine proprio cum creditoribus ejus fidem sequentibus, cum illo Papa assentu, vel beneplacito, quod praefari dicuntur cum sibi enunciata reservatione decretris, & illos, qui in dicto cafo erectionis, vel aggregationis Montium sequuntur fidem publicam, ipsique Officio, & Camera potius credere dicuntur; ut hoc posteriori cafo Officium remaneat affectum, quamvis per mortem vacet, praedita actione reservationis indemnitas competentes Camerae tanquam geneti personam fidejussionis, priori autem cafo officium redeat liberum, adeo ut concepcionis decreti facta ceaseratur pro sola validitate actus, & pro illa potioritate aduersus alios officiales creditoris de qua habetur supra Cap. 10. non autem, cum ipsius Camera præjudicio. Atque in hoc differunt feuda ab his Officiis, quod in feudi, quando Dominus directus præstat afferentem eorum obligationi, tunc nisi curaverit sibi consulete cum clausula, sine præjudicio, vel altera æquivalenti, ipsa feuda remanent affecta, etiam ubi eorum devolutio sequatur, abique eo quod, iuxta communem praxim, debet actio eidem Domino indemnitas, vel reservationis in hæreditate, & bonis liberiæ Feudatariorum, quoties alias cautum non fit, fecus autem in his Officiis, quæ libera redēunt ab illis, qui Officiales fidem sequuntur, nisi alias expresse caveatur.

Tunc autem successor in officio tenetur ad onera praedita in propriam, & privatam suam per prædecessorem imposita, vel contracta, quando successor obtineat Officium per viam regenerationis sibi facta per prædecessorem, mediante prelio inter eos convenio, cum expressa huicmodi onerum susceptione, quæ properet dicuntur pars pretii, adeo ut eorum intuitu illud minus regnanti solutum sit, quam folvi debuerit, si talia onera non adeflent. I.

11 Ille quoque datur cafo obligatio Officiales, etiam post dimissum, vel vacatum Officium, quando felicit debitum, vel onus proveniat ex ejus culpa, vel negligencia, & pro quo de jure, vel de stylo competere posset actio super officio, & contra successorem, puta quia Officiale Notarius sicut offici aliquam minus idoneam fidejussionem recepit, quoniam ubi etiam parti interest ut competit actio contra successorem, & super ipso Officio huic fidem interestatus sequitur efficiens, quam illam perfosca, ut probabilis videtur; (super que tamen nil firmatur, cum occasio non dederit id formiter examinari) adhuc tamen in Officiis tenebitur relevare Cameram, vel successorem eodem modo, quo supra dictum est de locis Montium, & similibus.

a De Regal. disc. 48. b in relatione Curie disc. 33. & latius in anno d. cumdene disc. & in Miscell. Edi. disc. 47

c & 48. c Miscell. disc. 47.

d Rot. apud Merlin. disc. 27.3. recpt. decit. 34. part. 4. recent.

e Lib. 10. de fidicom. disc. 201.

f Disc. 47. in Miscell. Eccles. g De Regal. disc. 7. cum plus. legg. h Locus proxime supra citatis.

i Disc. 8. & seqq. de Regal.

An, & quando Officiales teneat de facto substituti

S U M M A R I U M .

1 DE Dofitoribus tractantibus de materia, quando Officiales teneantur de facto substituti.

2 De distinctione classum officiorum venalium.

3 De distinctionibus, cum quibus materia est regulanda in Officiis Praelatitiorum.

4 De aliis Officiis minoribus Cancellarie.

5 De Notariis.

C A P. XIX.

P Eccliarie non est hoc thema Officiales venalium vacabilium, de quibus tantum in hoc opere agitur cum aliis etiam Officiales generaliter id congruat; qui grav. Card. de Luca de Offic. Venal. &c.

Ios illa monia explore, adedut persona fides, & industria electa videatur, nihilominus stante consuetudine, quae nota est, & tolleratur, supplendi per substitutos, forte illarum rerum magis peritos, cum eadem distinctione procedendum videtur, unde propter ea ex communi Curiae sensu exorbitans, & rigorola judicata fuit praxis sub Innocentio X, quod in notoriis scandalis, quae in Dataria, & Cancellaria obvenient ob criminis aliquorum Officium, qui condignas solverunt penas, longam carcerationem passus fuerit quidam Praelatus, qui Officium habebat in titulum, ob culpam substituti.

Cum eadem distinctione procedendum videtur in aliis Officiis secundæ Clasiss, quæ aliquam habent annexam administrationem, sive annexum exercitum, vel ministerium ut, (exempli gratia) sunt Scriptores Apostolicæ, Registratores, & alii recentissi in Cap. 2. sub hac secunda Classe, quoniam licet attenta eorum natura, & lege erationis, electa videatur fides, & industria persona, quodque per se ipsos munia sibi incumbentes explicare debent, nihilominus constituto diversimodo disponit, vel probat quod rari sunt illi Officiales, qui hujusmodi negotiorum peritiam habentes, illumque laborem gratia majorum emolumentorum suffere volentes exercent per se ipsos, atque exercitum pro majori parte esse videant penes substitutos, quorum fides, & peritia probata sit per Vicecancellarium, sive per Regentem Cancellariæ, vel alias iuxta stylum cuiuslibet Collegii.

Maior autem persona fides, & industria desiderata videtur in Officiis Notariorum scribentibus acta judicialia: Et nihilominus etiam in istis ex eadem confundetudo quodammodo necessaria ob negotiorum multiplicitudinem, habetur iste usus substitutorum, qui cum eadem distinctione excusat debet Officiales in penalibus, non autem quoad interesse partium; puta (exempli gratia) Notarii Auditori Cameræ, qui majora Curiae negotia explicare videntur, non possunt se ipso omnia scribere, & peragere, cum videatur impossibile, idemque usus praebet, quod ipse Notarius Officialis residet in consueto loco, in quo Officium exercetur, pro actis vero explicandis plures habet substitutos, tamen ne tempe pro actis civilibus ipsius Auditoris Cameræ, & duorum eius Locumtenentium in civilibus, unum in criminalibus, & alterum pro rogibus Instrumentorum, omnes tamen acta gerere dicuntur nomine Notarii Officiales, à qua subliterantur. Infrumenta, aliaque expeditiones, unde de eorum culpis, & factis tenetur quidem Officialis pro interesse partium, dum vero, & impracticabile esset, ut in criminalibus luce debetur penas eorum criminum, & sic cum sua proportionate in Notariis aliorum Tribunalium; Quinimum in hoc genere Notariorum adiungit aliquis Officium, in quibus ipse Officialis nullatenus dingerit, sed Officium locat alii Notario perito ad exercendum, cum ipsi Officiales soleant esse viri nobilis, & qualificati, ad illud ministerium nullatenus apti, sive quod Officium in substantia resides penes aliquod Collegium, seu locum Plum, ut (exempli gratia) est Officium Notarii criminalis Gubernatoris, quod est Archiconfraternitatis Charitatis, & Officium Archivii, quod est penes Collegium Scriptorum Archivii, constitutum ex magno numero Officium, ac etiam Officium Notarii civilis Gubernatoris, & Officium Notarii Ripe ubi solent à personis nobilibus, & qualificatis à quibus locantur; Unde propter ea quæstiones disputari constieverunt super defacto per conductorem pretento, ratione diminutionis aliquorum emolumentorum. D. five super oneribus, & expensis, quæ Officio incumbant, an locator, vel à conductore fieri debeant, vel quæ actio adversus locatorum competat, cum similibus, ut patet ex casib; particulariter super eis disputatis in Theatro, E. cum similibus. In Officis vero tertie classis ita impeditio non cadit, quoniam nullam habent annexam administrationem.

a Confiant in l. nullus, c. de Decurion lib. 10. ex num. 57.
Anhangel. de Off. q. 5. & 7. Revit. conf. 8. l. 1. dec. 79.
De Marin. reduct. 3. ubi Roder. in adit. Revert. decif. 206. & 325. ubi addit. Affidi. contr. 4. Rot. apud Gregor. dec. 233. & apud Ostob. dec. 142. De Luca ad Franc. dec. 12. lib. 2. de regal. disc. 8. & alibi.
b Lib. 3. de preminent. disc. 20. & alibi.
c De Jurifid. disc. 24.
d Lib. 4. de locato disc. 3.
e Lib. 2. de regal. disc. 21. & de locato disc. 39.

SUMMARIUM.

1. Quare de hec tradetur.
2. Super quibus Officiis iste contradictrius fieri solet.
3. De contradictrio societatis, in qua unus ponit pecuniam, vel merces, & alter operam.
4. De introductione Societatis Officii.
5. De taxa fructuum, qui voluntarii daturi pecuniae.
6. Dubitum aliqui de isto contradictrio, sed male.
7. Quando intret infestatio sifaria.
8. De moderatione Taxæ fructuum.
9. De varis modis dirextri, & indirextri, vel obliquis, in his contradictrio.
10. Qualis sit subiectum contradictrius, & quomodo resolvatur, & de alibi.

C A P. XX.

Quamvis ista materia propriam, ac particularem habeat Sedem, diversaque sit ab illa, de qua in praeteritæ tractatione agitur; Nihilominus quia iste contradictrius, qui Romane Curiae forte singularis est, non nisi super Officium venalium, & vacabilium celebratur, quinid, neque super omnibus, sed solum super iis, quæ ministerium, & operam personalem annexam habent, ad eum emolumenta ex duplice provenientia causa, nempe ab opera personali, & à pecunia, quæ erogatur pro acquisitione Officii, ad eum unum sine altero non sufficiat, ad instar negotiorum socialium, & mercantilium, sive habentium mixtam pecuniam, & mercum, ac artifici, vel opera personali, ut pro frequentiori, forte omnino praxi, sequitur in Officiis Notariorum Auditori Cameræ, aliorumque Tribunalium, ac in Officiis Curiorum, idcirco non incongruens est, sub ista Officiorum venalium, & vacabilium tractatione, aliquam annexare brevem, ac summariam notitiam istius contradictrio, ut faciat quid continet, qualemque cum Officio connexionem habeat, dum circa ejusdem materiarum questiones, & regulas poterit curiosus sibi satisfacere in eius sede, in qua de illo particulariter agitur. A.

Quemadmodum itaque à jure probatus illius societatis, ubique iste contradictrius à jure probatus illius societatis, in qua unus contrahentium pecuniam, seu merces, aut animalia, alter vero operam praeficit, cum participatione lucri, & periculi, seu commodi, & incommodi ad uru[m] que ratam, & proportionem, ut in Usuram fede advertitur, & alibi; B. Hinc ad infor, ex Romana Curia aliqua confundetudo introductus est iste contradictrius Societatis super hujusmodi Officii, quod scilicet non habens illæ, qui aptus est ad illud Officium exercendum pecuniam pro illius acquisitione, iuueniatur alium, qui pecuniam acc[re]mmodet, cum hac societate, qua mediane subficiant ambo periculo vacationis offici, & è converto participantē de commido emolumentorum pro rata, & proportione laboris, & industria personalis, & pecuniae re/petitivæ, eodem modo, quo in dictis negotiorum socialibus sequitur. Sed quoniam circa lucorum, & emolumentorum quantitatatem, & veritatem inter hujusmodi socios diffidit cadere solebant, dum ille locus, qui pecuniam posuit suscipi[re] solebat, se fraudatum esse à socio Officiali, qui habet exercitum, & percipit emolumenta, idcirco eadem confusione induxit quandam uniformem hujusmodi lucorum tantum, pro antiquorum temporum qualitate, verisimilem, quia Officiorum pretium erat minus, emolumenta vero majora, atque maiores erant censum, aliorumque bonorum fructus, ut Officialis socio pecuniae docari ad rationem antiquarum censeturiarum usurarum responderet, duodecim scilicet pro centenario, rationabiliter ita magno fructu competente, in compensationem periculi amicorum fortis, ut in ipsius Officis, aliisque vitalitis contradictionibus generaliter sequitur.

Quia vero, pro temporum, & morum immutatione ista taxa inverisibilis, ac exorbitans, & excessiva redditia est, unde propter aliqui Morales materiam parum callentes, illictum, & usurarium reputare solet istum contradictrium, sed male, quoniam tunc usurarium infestio intrat, quando vitium est in substantia actus, adeo ejus corrupta natura transeat in mutuum, fine quo usura non datur, tunc autem ubi actus in genere, vel in substantia est licitus, tunc usura habet requista necessaria, excessus vero est in fructibus, vel in alio accidenti, quoniam tunc intrant termini injuncti.

injustitia, & lassonia, non autem illi usura, ut in propriis usurarum, & Cambiorum sedibus advertitur, C. idcirco me proponente, & cooperante, Congregationis reformatio[n]is Tribunalium decreto, per Sanctissimum approbat, moderata est Taxa; ut illa oculo pro centenario excedere non valeat; Prout in eodem decreto multum rationabilis alia f[ac]ta est moderata taxæ usurarum dotalium, ac prius in antecedenti Pontificata facta fuit illa usurarum Judaicarum, cum similibus, ita exigente temporum mutatione, ut præterit in locis Montium praxis docet, quod antiquioribus temporibus locorum Montium non valabilium fructus in primæva erectione ad decem pro centenario statuti fuerint, tracu vero temporis paulatim redacti ad quatuor, & tamen adhuc excessiva ita taxa reputatur, quia sic temporum quotitas existit.

9. Ita itaque fuit primæva, ac directa, & vera istius contractus introductio, quod felicitate pecunia pro acquisitione Officii per unum alteri, apertitudinem ad id habenti, daretur, postmodum vero modus magis indirextri introduci caput, quod scilicet ille, qui jam Officium cum sua pecunia quæsiuit, illiusque possessio est, alia pecunia pro aliis usibus indigena, sub isto contradictrio illam recipiat, ita datore ad Officii participationem, & societatem admittendo. Major vero factio, & obliquitas postmodum introducta est; quod scilicet idem contradictrio, veritate attenuata inter privatos, quamvis fingatur iniuri inter offici possessorum, & pecunia datore, ejusdem pecunia receptione bona fide recognoscere, atque se correunt faciente, ad eum Officiis persona abilis aliqua ejus, vel Officii obligatione demonstrativæ tantum itare dicatur pro regulatione periculi, vel dissolutionis Societatis, modo, quo census super alieno fundo de consenso Domini, ab illo delegatione imponi, & creari potest, atque ubi fit societas vera cum ipso Officiali pro cautele creditris expedita solet ab ejus favore referatio decreti, quæ non dominum Officii, sed solum validam hypothecam importat, ut supra cap. 10. itaque societas cum Officiali diversa est solet ab altera magis indirecta, quæ, attenta veritate, fiat inter tertios, quoniam in ista apponi solet

cognitio ob multiplicitatem societatum super eodem Officio initium, quæstio curius fructus contradictionis recipit ex scientia, & mala fide, vel respectivæ ignorancia, & bona fide datoris pecuniarum, ut latius in sua particuliari fide, ubi etiam de cauteли, que per callidos pecuniarum datores adhiberi solet pro vitando periculo amicorum fortis, non obstante purificatione calus, vel non diotionis ob quam amittere debet, vel circa fraudulentas mutations periculi vita, vel circa captiosas dilectias, aut circa affectatas cauciones, aliaque implementa vero non desiderata, & quorum exequitor potius abhorret, sed ad prædictam fraudem adinvicta est; ut latius in enunciata fide E. ubi particulares questiones insipiunt, cum haec solum, ad aliquam summariam hujus contradictionis notitiam, incidenter, sive occasionaliter inveniatur satis:

- a. In Theatro lib. 5. sub hoc tit. de societ. Offic. post titulos de usuris, de Cambiis, & de Cens. b. De uir. disc. 1. & seqq.
c. Eodem tit. de uir. disc. 1. & seq. & de Cambiis disc. 24. d. lib. 5. de societ. Offic. post tit. de cens. disc. 11. cum aliis.
e. Dicit, tit. de societ. Offic.

F I N I S.

COLLECTIO JURIUM,

Seu Documentorum, ac etiam Informationum,
Responsorum, & Decisionum.

SUPER SUPPRESSIONE
COLLEGII SECRETARIORUM
APOSTOLICORUM,
ET RESTITUTIONE PRETII,
Quæ sunt disposita ordine numerico, ut sequitur.

1. Billa Innocentii VIII super nova erectione Coll.
2. Motus proprius B. Pii V.
3. Brevia expedita ab codem Pio in vim dicti Motus proprii.
4. Motus proprius Gregorii XV.
5. Motus proprius supp[er]ficiis Sanctissimi D. N. Innocentii XI.
6. Informations datae in Rota in prima disputatione pro parte Cameræ.
7. Informations datae in dicta prima disputatione Rotali pro parte Officialium.
8. Prima decisio Rota.
9. Discursus contra decisionem ad effectum audiendi sumum Tribunalium, & Jurisconsultorum, de quibus infra, cum subiectis Jurisconsultibus multorum Jurisconsultorum Neapolitanorum.
10. Votum, seu Reponsum Rota Florentinae.
11. Votum, seu Reponsum Rota Senensis.
- Card. de Luca de Offic. Venal.